

**AIŠKINAMASIS RAŠTAS
DĖL LIETUVOS RESPUBLIKOS
ŠVIETIMO ĮSTATYMO NR. I-1489 23¹, 59 IR 60 STRAIPSNIŲ PAKEITIMO ĮSTATYMO
PROJEKTO**

1. Įstatymo projekto rengimą paskatinusios priežastys, parengto projekto tikslai ir uždaviniai

Šiuo įstatymo pakeitimo projektu siekiama riboti informacinių ir komunikacinių technologijų naudojimą švietimo įstaigose ne ugdymo tikslu. Teikiamo projekto iniciatoriai mano, kad nereguliuojamas naudojimas informaciniais ir komunikaciniais prietaisais švietimo įstaigose daro neigiamą įtaką vaikų ir paauglių ugdymo procesui ir jų mokymosi rezultatams. Atsižvelgiant į Lietuvos ir užsienio mokslininkų atliktus tyrimus galima konstatuoti, kad „6–17 m. amžiaus vaikų ir paauglių vidutinė buvimo prie ekranų trukmė gerokai viršija¹ rekomenduojamas laiko normas. Nurodę galintys neribotai naudotis internetu mokykloje yra labiau linkę į probleminį interneto naudojimą²“. Tai pat „6–14 metų vaikų didesnę mokymosi motyvaciją ir pasiekimus prognozavo mažesnė naudojimosi ekranais pramogoms trukmė ir didesnis fizinis aktyvumas. Jei namuose nebuvo nustatytų taisyklių dėl IKT naudojimo arba jų nebuvo nuosekliai laikomasi, vaikai turėjo mažesnę norą mokytis ir prastesnius mokymosi pasiekimus³. Atsižvelgiant į tai, kad „paaugliai, naudojantys skaitmeninius prietaisus iki 1 val. per dieną, buvo geresnės psichologinės būklės, nei tie, kurie naudojo juos 4 val. per dieną ir ilgiau (pastarieji – dvigubai dažniau patyrė depresijos simptomus ir nurodė bent vieną savižudiško elgesio rizikos veiksni (t. y. turi minčių apie savižudybę, savižudybės planą ar mėgino nusižudyti)“⁴), manytina, kad yra pakankamai duomenų, kurie pagrindžia informacinių ir komunikacinių įrenginių naudojimo ne ugdymo tikslu draudimo tikslingumą. Deja, būtina konstatuoti, kad nors švietimo įstaigos turi teisę nustatyti įvairaus pobūdžio ribojimų, susijusių su mokyklos vidaus tvarka, bet tik nedidelis skaičius mokyklų (mažiausiai jų valstybinių mokyklų sektoriuje) riboja moksleivių informacinių ir komunikacinių technologijų naudojimą pertraukų metu, nors tokio ribojimo būtinumas nekelia abejonių. Todėl, šio projekto iniciatorių manymu, Švietimo įstatyme tikslinga įtvirtinti bendrąją draudimo naudotis informacinėmis ir komunikacinėmis technologijomis ne ugdymo tikslu taisyklę, kurios išimtis galėtų numatyti kiekvienos mokyklos bendruomenė.

2. Įstatymų projektų iniciatoriai ir rengėjai.

Įstatymo projektą parengė ir teikia Seimo narė Ligita Girskienė.

3. Kaip šiuo metu yra reguliuojami įstatymo projekte aptarti teisiniai santykiai

Šiuo metu Švietimo įstatyme nėra įtvirtintas draudimas švietimo įstaigose naudotis informacinėmis ir komunikacinėmis technologijomis ne ugdymo tikslu. Todėl mokyklos administracija laisvai sprendžia dėl tokio ribojimo būtinumo. Deja riboti informacinių ir komunikacinių technologijų naudojimą pasirenka tik nedaugelis švietimo įstaigų.

4. Kokios siūlomos naujos teisinio reguliavimo nuostatos ir kokių teigiamų rezultatų laukiama

¹ Ilgalaikis ekranų poveikis vaikų fizinei ir psichikos sveikatai. 2022, R. Jusienė et al.

² Priklausomybės nuo interneto naudojimo atpažinimo instrumentų pritaikymas plačiajai visuomenei prevencijos ir intervencijos tikslais; LSMU, VU, VDU, 2023

³ Ilgalaikis ekranų poveikis vaikų fizinei ir psichikos sveikatai. 2022, R. Jusienė et al.

⁴ Media Use Is Linked to Lower Psychological Well-Being: Evidence from Three Dataset, 2013–2016 m. JAV ir UK (n=221 096, 15-18 m. amžiaus grupė).

Siūloma papildyti 23¹ straipsnį nauja 8 dalimi, kurioje būtų įtvirtintas bendrasis draudimas mokyklose naudotis informacinėmis ir komunikacinėmis technologijomis (pripažįstant jų nekontroliuojamą naudojimą švietimo įstaigoje žalingu mokiniams veiksmu), o taip pat leidimas mokyklos informacinių ir komunikacinių technologijų naudojimo tvarkoje nustatyti šio draudimo išimtis. Toks reglamentavimas derinamas su siūloma įtvirtinti mokyklos tarybos funkcija teikti pasiūlymus mokyklos vadovui dėl informacinių ir komunikacinių technologijų naudojimo mokykloje tvarkos ir mokyklos vadovo pareiga, įvertinus mokyklos tarybos pasiūlymus, tokią tvarką patvirtinti.

Naujasis reguliavimas turėtų padėti pagerinti ugdymo proceso kokybę ir mokinių pasiekimus švietimo įstaigose, taip pat naujasis reglamentavimas darys teigiamą įtaką vaikų ir paauglių psichikos sveikatai ir socialiniams įgūdžiams.

- 5. Numatomo teisinio reguliavimo poveikio vertinimo rezultatai (jeigu rengiant įstatymo projektą toks vertinimas turi būti atliktas ir jo rezultatai nepateikiami atskiru dokumentu), galimos neigiamos priimto įstatymo pasekmės ir kokių priemonių reikėtų imtis, kad tokių pasekmių būtų išvengta**
Neigiamų įstatymo pakeitimo pasekmių nenumatoma.
- 6. Kokią įtaką priimtas įstatymas turės kriminogeninei situacijai, korupcijai**
Priimtas Įstatymo projektas neigiamos įtakos kriminogeninei situacijai ir korupcijai neturės.
- 7. Kaip įstatymo įgyvendinimas atsilieps verslo sąlygoms ir jo plėtrai**
Įstatymo projekto nuostatos verslo sąlygoms neigiamos įtakos neturės.
- 8. Ar įstatymo projektas neprieštarauja strateginio lygmens planavimo dokumentams**
Įstatymo projektas neprieštarauja strateginio lygmens planavimo dokumentams.
- 9. Įstatymo inkorporavimas į teisinę sistemą, kokius teisės aktus būtina priimti, kokius galiojančius teisės aktus reikia pakeisti ar pripažinti netekusiais galios**
Įstatymas tinkamai inkorporuojamasi į teisinę sistemą. Papildomų teisės aktų priimti nereikės.
- 10. Ar įstatymo projektas parengtas laikantis Lietuvos Respublikos valstybinės kalbos, Teisėkūros pagrindų įstatymų reikalavimų, o įstatymo projekto sąvokos ir jas įvardijantys terminai įvertinti Terminų banko įstatymo ir jo įgyvendinamųjų teisės aktų nustatyta tvarka**
Įstatymo projektas atitinka Lietuvos Respublikos valstybinės kalbos įstatymo ir Lietuvos Respublikos teisėkūros pagrindų įstatymo reikalavimus.
- 11. Įstatymų projektų atitiktis Žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių apsaugos konvencijos nuostatomis ir Europos Sąjungos teisei.**
Įstatymo projektas neprieštarauja Žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių apsaugos konvencijos nuostatomis ir Europos Sąjungos teisei.
- 12. Įstatymų įgyvendinimui reikalingi įgyvendinamieji teisės aktai, juos priimti turintys subjektai.**
Įstatymo įgyvendinimui papildomų teisės aktų nereikės.
- 13. Kiek valstybės, savivaldybių biudžetų ir kitų valstybės įsteigtų fondų lėšų prireiks įstatymams įgyvendinti, ar bus galima sutaupyti.**
Papildomų lėšų Įstatymo projekto įgyvendinimui nereikės.

14. Įstatymų projektų rengimo metu gauti specialistų vertinimai ir išvados.

Atskirai šiam projektui specialistų vertinimų nebuvo prašyta, bet projekto iniciatoriai naudojami duomenimis iš 2025 m. sausio 30 d Skaitmeninės etikos centro paskelbtu prašymu ugdymo proceso metu, taip pat ir per pertraukas, drausti naudojimąsi asmeniniais išmaniaisiais įrenginiais ikimokyklinio, priešmokyklinio ir bendrojo ugdymo įstaigose nuo 1 iki 10 klasės⁵.

15. Reikšminiai žodžiai, kurių reikia šiam projektams įtraukti į kompiuterinę paieškos sistemą, įskaitant Europos žodyno „Eurovoc“ terminus, temas ir sritis.

Reikšminiai Įstatymų projektų žodžiai, kurių reikia šioms projektams įtraukti į kompiuterinę paieškos sistemą: „Informacinės ir komunikacinės technologijos“, „Išmanieji įrenginiai švietimo įstaigose“.

16. Kiti, iniciatorių nuomone, reikalingi pagrindimai ir paaiškinimai.

Nėra.

Teikia Seimo nariai:

Ligita Girskienė

⁵ Skaitmeninės informacijos centro iniciatyva ir argumentai pokyčiams. 2025 m. sausio 30 d., Vilnius